

Nr 457.

Av herr **Norup m. fl.**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 62, angående inrättande av ett forskningsråd på jordbrukets område m. m.

Kungl. Maj:t har i proposition nr 62 till årets riksdag efter hemställan av chefen för jordbruksdepartementet föreslagit, att riksdagen måtte anvisa dels ett anslag av 37 500 kronor för bestridande av kostnaderna för ett jordbrukets forskningsråd, dels ett anslag av 100 000 kronor för främjande av forskningen på jordbrukets område m. m.

De i propositionen framlagda förslagen grunda sig på tvenne utredningar, nämligen dels en utredning rörande inrättandet av ett forskningsråd på jordbrukets område, verkställd av tillkallade utredningsmän, dels en utredning rörande forskningen på livsmedelslagringens område, verkställd av utredningen rörande den tekniskt-vetenskapliga forskningens ordnande med biträde av särskilda sakkunniga. Redogörelser för av de båda utredningarna framlagda förslag jämte däröver avgivna yttranden ha lämnats i propositionen.

Då man från jordbrukshåll framförde tanken på inrättandet av ett forskningsråd och ett organ för lagringsforskning, var avsikten bland annat, att man därigenom ville skapa möjligheter för statsmakterna, jordbrukets organisationer — såsom företrädare för betydande delar av såväl jordbrukets råvaruproduktion som dessa råvarors förädling — och de aktiva forskarna att gemensamt dryfta och framlägga förslag till åtgärder avsedda att främja pågående forskning och underlätta upptagande av forskning på nya områden. Jordbrukets organisationer äro klart medvetna om forskningens betydelse för jordbruksnäringens fortsatta utveckling och äro även beredda att utveckla och ekonomiskt stödja densamma. Det är då av vikt, att den statliga forskningsverksamheten på jordbrukets område och den, som bedrivs av jordbrukarna själva genom deras organisationer, på lämpligt sätt bringas att samverka. Man torde nämligen kunna utgå från att inom varje gren av jordbruksforskningen *en* med personal och tekniska hjälpmedel väl utrustad forskningsinstitution förmår uträtta ett mera effektivt arbete än flera institutioner, var och en med begränsade resurser.

Det i propositionen framlagda förslaget avviker i väsentliga stycken från det av utredningen förordade. Speciellt för forskningsrådets del ha härigenom de ovan berörda synpunkterna på dess uppgifter skjutits i bakgrunden. Vissa justeringar i fråga om forskningsrådets organisation och arbetsformer, avsedda att avhjälpa denna brist, synas oss därför vara erforderliga.

Jordbrukets forskningsråd.

I propositionen förordas ett inom lantbruksakademiens ram organiserat forskningsråd under det att utredningen föreslagit, att rådet skulle inrättas såsom ett direkt under Kungl. Maj:t sorterande organ. Såsom skäl för sin avvikelse från utredningens förslag angående forskningsrådets organisation anför föredragande departementschefen, att man i ett flertal avgivna yttranden uttalat den åsikten, att forskningsrådet på ett eller annat sätt borde anknytas till lantbruksakademien. Flera skäl kunna givetvis framföras och ha även framförts som stöd för denna åsikt. Å andra sidan synes man emellertid ej helt kunna bortse från de skäl, som från utredningens sida anförts *mot* en sådan anordning.

Då emellertid det stora flertalet av jordbrukets forskningsorgan uttalat sig för ett inom lantbruksakademiens ram organiserat forskningsråd och då det synes angeläget, att forskningsrådet redan från början gives en sådan ställning, att ett gott samarbete mellan å ena sidan rådet och å andra sidan lantbruksakademien och jordbrukets forskningsorgan tryggas, ha vi i princip ej velat motsätta oss Kungl. Maj:ts förslag i detta stycke. Den önskade anslutningen till lantbruksakademien synes oss emellertid kunna ernås utan att akademien beredes det stora inflytande på forskningsrådets sammansättning, som den enligt propositionen skulle få. Härför tala i första hand de av oss inledningsvis berörda synpunkterna på rådets uppgifter. Vidare måste man vid sitt ståndpunktstagande till denna fråga beakta, att forskningsrådet enligt förslaget även skall handhava lagringsforskningens ordnande. I sådant fall synas nämligen betryggande garantier böra skapas för att såväl lagringsforskningen som av denna forskning särskilt berörda intressen bliva företrädade i rådet. Detta synes lämpligen kunna åstadkommas därigenom, att lantbruksakademiens representation i rådet begränsas till dess sekreterare såsom självskriven ledamot samt en annan på förslag av akademien utsedd ledamot. Rådets ordförande och övriga ledamöter böra samtliga utses av Kungl. Maj:t, de senare efter förslag av representativa organ, företrädande svenskt jordbruk samt forskningen på jordbrukets och livsmedelslagringens områden.

Enligt utredningens förslag skulle forskningsrådet bestå av ordförande och 14 andra ledamöter. Utredningen har emellertid även övervägt möjligheten att jordbrukets forskningsråd i likhet med statens tekniska forskningsråd skulle bestå av ordförande och sex andra ledamöter. Föredragande departementschefen har gått en medelväg och förordar, att antalet ledamöter i rådet, ordföranden inräknad, skulle sättas till nio. Detta råd skulle inom sig utse ett arbetsutskott, bestående av ordföranden, sekreteraren och två andra ledamöter.

Det av departementschefen föreslagna antalet ledamöter synes oss väl avvägt. Man torde, vilket även anföres i propositionen, kunna räkna med att rådet i frågor, som kräva speciell sakkunskap inom visst område, kan påräkna medverkan från akademien och då i första hand från den eller dem av akademiens

avdelningar, inom vars arbetsområde ifrågavarande ärende faller. Rådet förutsättes dessutom ha möjlighet att vid behov kunna anlita utanför akademien stående sakkunskap. Utgående härifrån föreslå vi, att antalet ledamöter i forskningsrådet bestämmas till nio. Av dessa bör lantbruksakademiens sekreterare vara självskriven. Ordföranden och sju andra ledamöter böra utses av Kungl. Maj:t, de senare enligt förslag av lantbruksakademien, ingenjörsvetenskapsakademien, lantbrukshögskolan, veterinärhögskolan, Alnarps lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitut, Sveriges lantbruksförbund samt Riksförbundet landsbygdens folk. Var och en av förslagsställarna bör föreslå tre personer utan angivande av deras inbördes ordning.

Med denna sammansättning och med lantbruksakademien bakom sig bör rådet kunna få en sådan överblick över utvecklingen på jordbrukets och angränsande områden och behovet av forskning på dessa områden, att dess bedömande av frågorna bör kunna omfattas med förtroende.

Lagringsforskningens ordnande.

Såväl utredningen rörande den teknisk-vetenskapliga forskningens ordnande som utredningen rörande jordbrukets forskningsråd ha i sina betänkanden berört frågan om forskningsrådet och lagringsforskningskommitténs inbördes ställning. De båda utredningarna synas därvid icke ha varit främmande för tanken på ett sammanförande av de båda organen, ehuru de av flera skäl ansett sig böra förorda, att forskningsrådet och lagringsforskningskommittén upprättades såsom självständiga organ. Då nu föredragande departementschefen, under hänvisning till vissa yttranden, föreslår, att även de uppgifter, som avsetts böra tillkomma lagringsforskningskommittén, tilldelas forskningsrådet, ha vi i nuvarande läge ej velat motsätta oss detta förslag. Vi förutsätta emellertid då, att forskningsrådet erhåller den av oss förordade organisationen och sammansättningen samt att rådet beredes goda möjligheter att med sig associera den ytterligare sakkunskap på lagringsforskningens område, som kan visa sig erforderlig.

Forskningsrådets tjänstemän, arbetets bedrivande m. m.

Man har i utredningarna räknat med att forskningsrådet skulle utrustas med en heltidsanställd sekreterare med ett årligt arvode av 12 000 kronor samt att till lagringsforskningskommittén skulle knytas en halvtidsanställd sekreterare, vars arvode beräknats till 6 000 kronor för år.

Propositionens förslag går ut på att sekreterarbefattningen hos forskningsrådet skall upprätthållas av lantbruksakademiens sekreterare, som i ersättning för sitt ökade arbete skulle erhålla ett arvode av 2 000 kronor årligen. Som biträde åt sekreteraren skulle anställas en assistent med ett årsarvode av 9 000 kronor, och vidare skulle akademiens kamrerare handhava de kamerala göro-

målen inom rådet och härför erhålla en ersättning av 500 kronor årligen. Slutligen skulle rådet för sin befattning med lagringsforskningen erhålla biträde av en på detta område speciellt sakkunnig sekreterare med deltidstjänstgöring inom rådet. Dennes arvode har föreslagits till 5 000 kronor för år. Forskningsrådets samtliga lönekostnader för sekreterar- och kamerala göromål skulle sålunda uppgå till (2 000 + 9 000 + 500 + 5 000 =) 16 500 kronor.

Det synes oss, som om denna fråga skulle kunna ordnas på ett sätt, som bättre tillgodoser rådets behov av kvalificerad arbetskraft. Vi vilja av denna anledning föreslå, att lantbruksakademiens sekreterare gives ställningen som verkställande ledamot av rådet. Hans uppgifter skulle sålunda i första hand bli att i samråd med ordföranden planlägga rådets verksamhet, att bereda de ärenden, som skola behandlas av rådet, och vara föredragande vid dess sammanträden samt att expediera av rådet fattade beslut. Han skall vidare utöva ledningen av arbetet inom rådets sekretariat. Hans arvode bör bestämmas till samma belopp som ordförandens eller 1 500 kronor för år.

Med denna anordning följer, att rådet bör anställa en särskild sekreterare. Man måste för denna befattning försäkra sig om en väl kvalificerad kraft, som bör äga god förståelse för och kännedom om den forskningsverksamhet, som faller inom rådets arbetsområde. Han bör speciellt besitta goda kunskaper inom livsmedelslagringens och lagringsforskningens gebit. Av anförda skäl synes arvodet till sekreteraren ej böra sättas lägre än 12 000 kronor för år. Det måste uppenbarligen vara till större fördel för rådet att på detta sätt ha en på lagringsforskningens område väl insatt person fast knuten till sig än att nödgas för dessa frågor anlita en särskild deltidsanställd sekreterare.

Man torde få räkna med att akademiens kamrerare vid här föreslagen anordning kommer att få mera arbete inom forskningsrådet än man i propositionen räknat med. En uppräknig av dennes arvode från 500 till 1 000 kronor för år synes därför vara motiverad. De sammanlagda lönekostnaderna, 14 500 kronor, bli trots detta lägre än de i propositionen föreslagna.

Det synes knappast nödvändigt att man inom ett råd med den av oss föreslagna sammansättningen utser ett permanent arbetsutskott. Man torde i stället få räkna med, att arbetet inom rådet kommer att uppdelas på olika utskott, vilkas sammansättning blir beroende av de uppkommande frågornas art och omfattning. Av denna anledning synes det vara mest ändamålsenligt att överlåta åt rådet att självt avgöra, huru arbetet inom detsamma skall bedrivas och fördelas. Vid sådant förhållande synas arvoden till rådets ledamöter böra utgå med lika stora belopp. Föredragande departementschefen har föreslagit årsarvoden av 1 500 kronor till rådets ordförande, 750 kronor till de två ledamöterna av arbetsutskottet samt 300 kronor till övriga ledamöter av rådet. Då arvoden till ordföranden och ledamöterna i statens tekniska forskningsråd utgå med 3 000 respektive 2 000 kronor för år, kunde en viss höjning av de till ledamöterna i jordbrukets forskningsråd utgående arvoden måhända anses motiverad. För

att ej bryta den kostnadsram, med vilken man räknat i propositionen, och då arvodena till rådets ledamöter torde kunna betraktas som en för effekten av dess arbete sekundär fråga, ha vi ej velat föreslå någon ändring på denna punkt. Vi förorda sålunda, att följande arvoden beräknas: ordföranden 1 500 kronor, lantbruksakademiens sekreterare i egenskap av verkställande ledamot 1 500 kronor samt övriga ledamöter 500 kronor för år.

Omkostnaderna för rådets verksamhet ha enligt vårt förmenande i vissa fall beräknats till för låga belopp. Sålunda torde posten rese- och traktamentsersättningar bära höjas med förslagsvis 500 kronor till 2 000 kronor. En uppräknings synes även bära göras av posten utgifter för övrig arbetskraft åt rådets kansli, expenser m. m.

De årliga kostnaderna för rådets verksamhet skulle sålunda få beräknas till 34 500 kronor enligt nedanstående uppställning:

Arvoden åt rådets ordförande och ledamöter (1 500 + 1 500 + 7 × 500 =)	6 500:—
Resekostnader	2 000:—
Sekreterarens och kamrerarens arvoden	13 000:—
Ersättning åt särskilda sakkunniga	7 500:—
Skrivbiträde	4 000:—
Telefon, skrivmateriel m. m.	1 500:—
	<hr/>
	Summa kronor 34 500:—

Härtill kommer ett engångsbelopp för anskaffande av inventarier m. m., vilket vi i likhet med föredragande departementschefen beräkna till 3 000 kronor, Det sammanlagda anslagsbehovet för budgetåret 1945/46 skulle sålunda uppgå till 37 500 kronor eller samma belopp som det i propositionen föreslagna.

Anslaget till främjande av forskning på jordbrukets område m. m.

Utredningen rörande inrättande av ett forskningsråd på jordbrukets område har med anförande av särskild motivering hemställt, att ett anslag av 100 000 kronor måtte anvisas för främjande av forskning på jordbrukets och angränsande områden. Vidare har utredningen rörande den teknisk-vetenskapliga forskningens ordnande hemställt, att ett anslag, likaledes å 100 000 kronor, måtte anvisas för bestridande av kostnaderna för den forskning på livsmedelslagringens område, som skulle komma till utförande genom lagringsforskningskommittén.

Föredragande departementschefen har för båda dessa ändamål förordat ett anslag av 100 000 kronor. Det synes oss uppenbart, att detta belopp är otillräckligt därest lagringsforskning skall kunna upptagas och bedrivas i den omfattning, som med hänsyn till dessa frågors stora betydelse för vår livsmedelsför-

sörjning kan anses motiverad, samtidigt med att övrig forskning på jordbrukets område med anlitan­de av anslaget beredes välbehövt stöd. Vi vilja därför föreslå, att 100 000 kronor beräknas för lagringsforskningen och att minst 50 000 kronor anslås som stöd för annan jordbruksforskning. Anslagsposten till främjande av forskning på jordbrukets område m. m. bör sålunda uppräknas till 150 000 kronor.

Under åberopande av det anförda och med hänvisning till våra ovan gjorda yrkanden hemställa vi,

att riksdagen måtte bifalla Kungl. Maj:ts förslag angående upprättande av ett forskningsråd på jordbrukets område med de ändringar beträffande rådets organisation och sammansättning m. m. som av oss föreslagits samt

att riksdagen för budgetåret 1945/46 å driftbudgeten under nionde huvudtiteln måtte anvisa dels till Bidrag till lantbruksakademien för bestridande av kostnaderna för jordbrukets forskningsråd m. m. ett anslag av 37 500 kronor, dels ock till Främjande av forskning på jordbrukets område m. m. ett reservationsanslag av 150 000 kronor.

Stockholm den 23 februari 1945.

Sam. B. Norup.

Hj. R. Nilson
i Spånstad.

Sven J. Vigelsbo.

Aron Gustafsson,
Lekåsa.

K. E. Hansson,
Skediga.

Ivar Johansson,
Mysinge.

Anders Pettersson,
Dahl.

Per Svensson
i Stenkyrka.

E. Ericsson.

Rob. L. Jansson.